

Monumentale klus in Arnhem's park

Steenhouwers betrokken bij Lorentzproject

Wat heeft een gelauwerde natuurkundige uit vervlogen dagen te maken met twee steenhouwers die een bestaand monument mogen bijwerken? Het antwoord schuilt in een gedurfd project van kunstenaar Hans van Houwelingen om in het Arnhemse Sonsbeekpark het gedenkteken voor de natuurkundige Hendrik Antoon Lorentz te moderniseren. Althans aan te vullen met een 'stamboom' van de wetenschappelijke nazaten van de Nederlandse Nobelprijs winnaar.

Het standbeeld van Konrad Antoon Lorentz, eminent natuurkundig theoreticus en Nobelprijs-winnaar, in het Arnhemse park Sonsbeek. Door een kunstproject weer in de spotlight.

Terwijl de ogen van de wereld zijn gericht op de deeltjes-versneller bij het Zwitserse Genève beitelten Marcel van Zijp en zijn helper/collega Tycho Flore rustig door in het Lorentzmonument. Om zo ongemerkt een brug te slaan tussen de Nederlandse winnaar van de Nobelprijs in 1902 en het punt waar 142 internationale topwetenschappers en Nobelprijs-winnaars de natuurkunde sindsdien hebben gebracht. Want dat was de 'link' die beeldend kunstenaar Hans van Houwelingen voor ogen stond bij de 'updating' van dit monument. Konrad Lorenz beredeneerde als eerste dat een atoom uit nog kleinere elek-

trische deeltjes, de door hem benoemde ionen, bestond. De Geneefse installatie moet ruim een eeuw later nog kleinere deeltjes aantonen.

Bewondering

"Ik heb absoluut bewondering voor Van Houwelingen", vertelt Marcel van Zijp tussen het beitelten door. "Hij heeft er een soort specialisme van gemaakt om bestaande monumenten een face-lift te geven. Ze aan te passen aan de moderne tijd zodat ze weer een functie krijgen. Dat klinkt allemaal aardig wanneer ik het zo zeg maar je wilt niet weten hoeveel bureaucratische hobbels hij

bij zijn projecten moet nemen. Ook bij dit monument. Denk maar niet dat wij daar 'zo maar even' in mogen gaan beitelen. Hij moest praten met de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en contact opnemen met de familie van de beeldhouwer Oswald Wenckebach die het Lorentsmonument ontwierp en ik weet niet wat al meer... Ik zou het niet kunnen opbrengen."

Performance

Het Lorentzproject maakte deel uit van de beeldtentoonstelling Grandeur in het park Sonsbeek. De Sonsbeek expositie werd dit jaar voor de tiende keer gehouden. In juni opende het landelijk bekende festijn met een grote processie waarin de kunstwerken door de bewoners van Arnhem door de binnenstad werden gedragen. Dat gebeurde ook met twee fleurige spandoeken waarop de 142 namen van de wetenschappers stonden die uiteindelijk in het monument moesten worden gebeiteld. De modernisering van het moment maakte daarna als een soort 'live performance' deel uit van de tentoonstelling. "Grappig want er kwamen voortdurend mensen uitleg vragen over wat we aan het doen waren", aldus Van Zijp.

Graffiti

Technisch gesproken viel de klus - die tijdens het interview op een oor na gevuld was - wel mee, vindt Van Zijp. "Het monument is opgetrokken uit Franse kalksteen (Euville) en dat is vrij zacht. Nadeel is wel dat het erg gevoelig is voor inwerking. Je kunt zien dat het monument enorm op z'n donder heeft gehad vanwege graffiti maar vooral vanwege het bewerken met de hogedrukpuit. Met het inhakken van letters hebben we er rekening mee moeten houden dat we hier en daar wat meer diepte moesten maken."

In pakweg twee keer zes sessies van twee à drie werkdagen hoopte Van Zijp de klus te klaren. Begin september zijn de laatste panelen van het monument inderdaad bereikt. "Nog 160 letters te gaan", stelt hij tevreden vast. Vanwege rugklachten doet hij de hogere stukken terwijl zijn

Het Lorentzmonument in volle glorie. De spandoeken met namen zijn inmiddels weg.

speciaal voor dit werk ingehuurd collega Flore de ongemakkelijke lage namen voor z'n rekening neemt. Voor de uitvoering is een stevige blokletter uitgekozen. "Het is de Neuzetijd geworden omdat die qua robuustheid en contrast wel mooi paste bij wat er al was", aldus Van Zijp. Het opbrengen van de letters ging heel traditioneel met een carbonnetje. "Aan het ontwerp hebben wij verder niets gedaan. Dat is alle-

sure de trappen het bordes niet beklimmen.

Gerennommeerd

Qua officials die aan het project wél deelnamen valt nog te melden dat de 142 namen door de bedenker van het project zeer gewetensvol zijn uitgekozen. Een en ander is in overleg gegaan met gerenommeerde fysici op grond waarvan een lijst met namen is samengesteld die fak-

Marcel van Zijp en Tycho Flore noest aan de arbeid om het namenproject te volbrengen.

maal van te voren uitgeplot." Toch vinden de twee steenhouders het een eervolle opdracht. "Tuurlijk", zegt Flore. "Dit zijn de krenten in de pap. Wanneer je op de begraafplaats bezig bent, krijg je niet half zoveel aanspraak." Alleen de koningin die de Sonsbeek tentoonstelling opende, hebben ze niet te zien gekregen. De majesteit kon vanwege een kniebles-

kel van Lorents hebben overgenomen en weer doorgegeven. De namen zijn een aanvulling op de beeltenissen in reliëf van Huygens, Fresnel, Maxwell, Planck, Einstein en Bohr die het robuuste standbeeld van Hendrik Antoon Lorentz sinds de onthulling op 9 september 1931 gezelschap houden. Het monument is voorlopig weer even bijgepraat. ■